

SEMNIFICAȚIA ISTORICA A CREĂRII STATULUI DAC CENTRALIZAT, CONDUS DE BUREBISTA

de prof. dr. **FLORIAN GEORGESCU**,
directorul Muzeului Național de Istorie

Aniversarea a 2050 de ani de la crearea statului dac centralizat, condus de Burebista a căpătat dimensiunile unei sărbători a întregii noastre națiuni. Dînd și cu acest prilej înaltă prețuire istoriei multi-milenare a poporului român, plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român, din 26 octombrie 1977, a elaborat Planul de măsuri privind această aniversare, stimulînd cercetarea științifică consacrată civilizației geto-dace, modalitățile de evocare a istoriei statului nostru.

Faptul apare pe deplin justificat căci — așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele României — făurirea statului dac centralizat a constituit „moment de cea mai mare importanță în istoria milenară a poporului nostru“.

În adevăr, acest eveniment a avut și își păstrează profunde semnificații, ce se discern mai ales din perspectiva istoriei și se dimensionează cu atît mai clar în epoca contemporană, în România socialistă de astăzi.

Înțelesuri majore sînt afirmate, apreciind crearea statului dac centralizat în raport cu evoluția istorică a societății străvechi de pe pămîntul României.

Înființarea statului dac centralizat a marcat astfel saltul către o civilizație superioară a societății din teritoriile carpto-danubiano-pon-tice, demonstrînd capacitatea strămoșilor poporului român de a crea și dezvolta în Europa străveche forțe de producție dintre cele mai dinamice, o cultură materială și spirituală dintre cele mai originale și mai avansate. Crearea, în sec. I î.e.n., a statului dac centralizat condus de Burebista a făcut dovada situării geto-dacilor pe trepte de organizare socială și politică de tip superioar — și aceasta într-o vreme în care puține alte popoare de pe continentul nostru au izbutit să ajungă la o atare împlinire. Căci nici sciții, care trăiau atunci pe necuprinsele pămînturi de la nordul Mării Negre, nici neamul germanic al bastarnilor, așezat pe un vast teritoriu de la nord de Carpații păduroși la vest de Vistula, nici celții din centrul și apusul Europei — nici unul dintre aceste neamuri situate în afara Imperiului roman nu au reușit să constituie un stat bine încheiat și independent, atît de întins și atît de puternic, așa cum au izbutit strămoșii noștri geto-daci. Aniversarea pe care o cinstim acum are însă pentru noi, românii, o semnificație istorică și politică deosebită, ținînd seamă mai ales de faptul că marele regat unificat al dacilor, creat de Burebista în urmă cu 2050 de ani, a pus

Fig. 3 — Prof. dr. Florian Georgescu, directorul Muzeului Național de Istorie, prezentându-și comunicarea în ședința plenară a sesiunii.

Fig. 4 — Imagine din timpul lucrărilor secției I-a — istorie veche.

bazele organizării de stat pe teritoriul României — organizare care, în pofida unor vicisitudini istorice ce s-au manifestat cînd și cînd, în ciuda unor cezuri parțiale și vremelnice, și-a păstrat în esență continuitatea pe pămîntul patriei noastre, de peste două milenii. Constituirea statului dac unificat este mărturia evoluției neîntrerupte a societății traco-dace, nu numai sub raport etnic, dar, deopotrivă, sub aspectul organizării sociale și politice, în speță sub raportul organizării vieții statale.

★

Cercetătorul care va privi cu discernămint organizarea politică a strămoșilor noștri în vremea lui Burebista va constata, ca o primă trăsătură definitorie, închegarea ei trainică, dezvoltarea sa legică, cu adinci rădăcini istorice în evoluția economico-socială și în civilizația făurită pe pămînturile carpato-danubiano-pontice. Statul condus de Burebista n-a fost o formațiune efemeră și nici impusă printr-o cucerire din afară, ci rezultatul firesc al drumului neîntrerupt urmat de înaintași — de cînd pe aceste meleaguri s-au ivit zorile istoriei și pînă la finele primei orînduirii sociale, Comuna primitivă.

Pe pămînturile din Carpați, de la Dunăre și de la Marea Neagră istoria a început în urmă cu peste două milioane de ani. În milenii de amurg ale paleoliticului și în etapa de trecere la noua epocă a pietrei se dezvoltă aici cîteva dintre centrele europene de trecere la economia productivă. Aceste teritorii vor constitui și una dintre zonele-avanpost de pe acest continent, în care se va realiza procesul neolitizării. Cultura materială și spirituală creată în milenii VI—III î.e.n. de populațiile de pe teritoriul României se va situa printre cele mai interesante, originale și avansate manifestări ale civilizației epocii pietrei șlefuite din Europa. Tracii din epoca bronzului, cu întinderea și locuirile lor statornice, fixează definitiv aria pe care avea să evolueze societatea noastră străveche, adică ceea ce numim curent spațial carpato-danubiano-pontic — înțeles ca o vastă arie construită nu numai geografic, cît mai cu seamă etno-cultural și istoric și mărginită : la vest, de Tisa și Dunărea mijlocie ; în nord, de Carpații păduroși ; la răsărit, de malurile Nistrului ; iar la sud, de lanțul munților Balcani. În adevăr, prin grupul cultural denumit Otomani, tracii carpato-danubieni se întind pînă în Cîmpia Tisei și în Slovacia ; prin grupul cultural Suciul de Sus ei locuiesc la izvoarele Tisei. Grupurile sudice ale tracilor carpato-dunăreni, cele de tip Gîrla Mare, Verbicioare și Tei, viețuiesc statornic și la sud de Dunăre, pînă la munții Balcani. Iar în răsărit, sinteza etnoculturală reprezentată de grupul Noua leagă organic de spațiul carpato-danubiano-pontic și teritoriile de pînă la Nipru. Aceasta va fi și aria locuită de geto-daci, ea prefigurîndu-se încă la nivelul culturii de tip Basarabi, din veacurile VIII—VI î.e.n. și definitivîndu-se în perioada „clasică“ a istoriei și civilizației geto-dace. În acest spațiu carpato-danubiano-pontic evoluția tracilor și apoi a geto-dacilor decurge organic și neîntrerupt — strămoșii noștri parcurgînd etapele, mai întîi, incipente, apoi cele finale, decisive ale procesului de destrămarea a orînduirii Comunei primitive. Statul unificat condus de Burebista nu a fost decît rezultatul acestei dezvoltări legice a societății geto-dace.

Fig. 5 — General-major Ilie Ceaușescu prezentându-și comunicarea în ședința plenară a sesiunii.

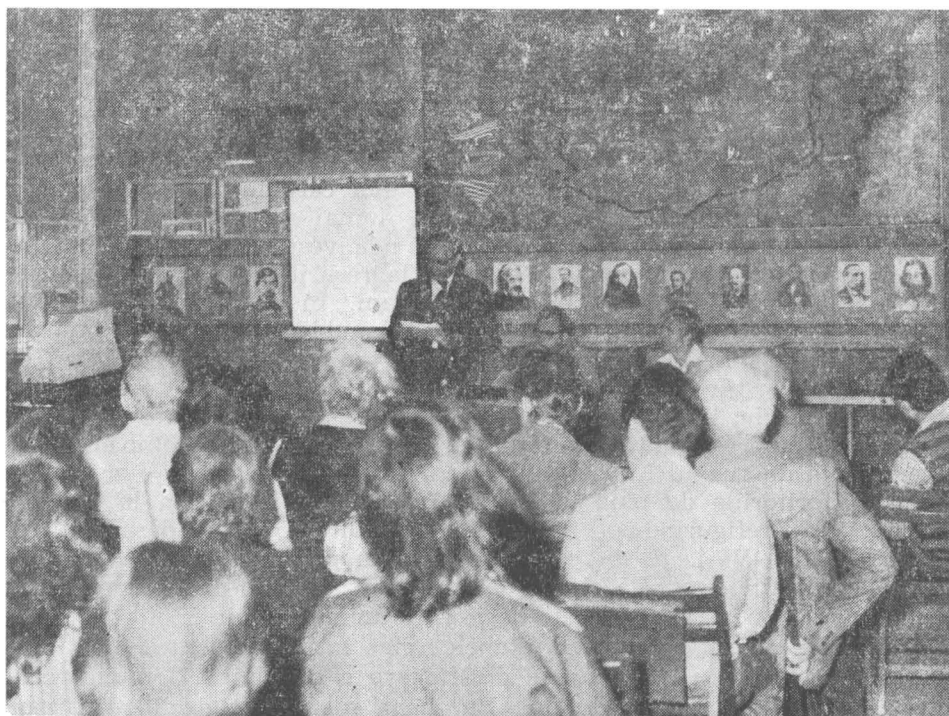

Fig. 6 — Imagine din timpul lucrărilor secției a II-a — istorie medie.

Istoria ni-l arată pe Burebista drept personalitatea care pare a fi deslușit cu o pătrunzătoare intuiție sensul vremii și al lumii în care trăia. Căci faptele sale de arme și politica inaugurată și promovată de el se înscriu pe deplin în ritmul și pe direcțiile de evoluție ale societății geto-dace. În secolul I î.e.n., aceasta depășea cadrul primei formațiuni economico-sociale cunoscute de umanitate. Locul istoric al numeroaselor comunități gentilico-tribale era luat de o singură colectivitate, cu un etnic deplin și viguros conturat, cu o creație materială și spirituală unitară pe întreg teritoriul pe care îl locuia poporul geto-dac. Concomitent, stadiul de evoluție făcea anacronice formele tribale și unional-tribale de organizare socială și impunea, cu necesitate, crearea și existența unor formațiuni politice de tip statal. Un atare proces se desfășura în lumea geto-dacă încă în perioada secolelor IV—II î.e.n. — și cu îndreptățite temeuri istoricii de azi văd în cele câteva alcătuiri cunoscute, conduse de „regi” (basilei), nu doar simple uniuni de triburi (fie și de democrație militară), ci formațiuni politico-militare cu caracter prestatal. Istoria acestor formațiuni politico-militare prestatale prefigurează liniile directe ale politicii lui Burebista : organizare temeinică în interior, luptă pentru apărarea independenței și păstrării neștirbite a teritoriilor, relații de bună vecinătate cu cei din jur. Dromichaites, Oroles, Rhemaxos și alți conducători ai organizațiilor prestatale geto-dace au fost promotori ai unei asemenea politici, pe care Burebista avea să o amplifice și să o statueze la geto-daci. Procesul organizării statale la strămoșii noștri era înrîurit și de împrejurările externe, căci atît tendințele expansioniste ale regatului macedonean, cît și intruziunile celtice și bastarne, dar mai ales apropierea legiunilor romane de Dunăre îi chemau pe geto-daci la o organizare temeinică, la întărirea puterii lor armate, la o politică externă activă. În asemenea condiții, Burebista a fost acela care, contemporan al constituirii geto-dacilor într-un popor unic, i-a statuat acestuia unitatea și pe plan politic, inițiind și realizînd opera de edificare a statului centralizat.

Izvoarele antice lasă să se înțeleagă clar că opera lui Burebista a fost făurită și pe calea armelor. Iar istoricii moderni au scris mult despre războaiele purtate de marele bărbat get — pentru a expulza pe celți dincolo de cursul Tisei și de Dunărea mijlocie, pentru a-i îndepărta pe bastarnii din Moldova și pentru a acorda la politica externă promovată de el orientarea și acțiunile „polis”-urilor grecești de pe țărmurile de vest și de nord ale Pontului Euxin. Poate însă că, în legătură cu aceasta, ar trebui mai mult reliefat faptul că Burebista, purtîndu-și oștirile pe atît de mari întinderi, nu a călcat niciodată și nicăieri meleaguri străine și nu a inclus în statul său decît numai și numai pămînturi locuite de ai săi sau a intervenit și reprimat forțe adverse ce lezau sau amenințau tot interese și drepturi ale geto-dacilor. El a ajuns, astfel, în răsărit pînă dincolo de Nistru. Dar acolo se aflau colectivități importante de daci, așa cum au dovedit-o cu prisosință descoperirile arheologice efectuate și valorificate de specialiștii sovietici. Burebista și-a condus oștile sale, izgonind pe celți, pînă la Dunărea mijlocie. Dar morminte ale strămoșilor noștri au fost aflate pînă lîngă Viena, iar arheologii

cehoslovaci au publicat numeroase vestigii geto-dace din regiunile sudice ale țării lor. În fine, să ținem seamă că făuritorul statului dacic centralizat a inclus în alcătuirea sa și pământurile dintre Dunărea de jos și munții Haemus, pentru că ele erau ale geto-dacilor — așa cum ne-a relatat-o Tucidide și cum o demonstrează săpăturile și descoperirile efectuate de arheologii din Republica Populară Bulgaria. Din toate acestea deslușim că Burebista a fost conducătorul unor acțiuni militare pe deplin justificate, conducător al unor „războaie drepte“ și că, nerecurgând la cotropiri, a luptat pentru apărarea pământurilor locuite de ai săi. Astfel, marele bărbat get ne apare ca inițiatorul unei politici ce avea să devină o constantă de-a lungul întregii noastre istorii.

★

Pe arena politică a Europei, Burebista a apărut și a acționat într-o vreme de mari și adânci prefaceri. Lumea elenistică, cu toată întinderea, puterea și strălucirea sa se destramă, ca urmare a unor îndelungate contradicții interne și lupte dinastice, iar, în cele din urmă, sub presiunea și forța nimicitoare a legiunilor romane, care înaintau spre regiunile sud-estice ale Europei. Celții, care, prin puterea lor de expansiune, stîrniseră panică pentru populațiile din apusul, centrul și zonele est-centrale ale continentului, se istoviseră în peregrinări și în lupte duse cu cei ce-și apărau pământurile lor și sfîrșeau, și ei, sub loviturile teutonilor și cimbrilor și sub cele date de legiunile lui Caesar. Mai cu seamă însă, Europa de la finele veacului al II-lea și în veacul I î.e.n. cunoaște spectaculoasa ridicare politică și militară a Romei, care va deveni, în istoria acestor vremi, factorul decisiv al tuturor mutațiilor și evenimentelor ce se vor înregistra pe harta continentului. Singurul popor, care, în asemenea condiții izbutește să se organizeze temeinic, să existe și să se afirme cu vigoare — etnic, cultural și politic — sînt geto-dacii, conduși de pe la 80 și pînă la 44 î.e.n. de Burebista. Semnificația acestei realități istorice de acum două milenii nu poate sta decît în edificarea sa pe temelia de nezdruncinat a unei civilizații complexe și avansate, așa cum ni se înfățișează nouă, tot mai mult și tot mai deslușit, civilizația creată de poporul geto-dac. Forțele de producție — impetuos dezvoltate; producția de mărfuri — vertiginos crescută; circulația monetară — intens practică; așezările de tip proto-urban și arhitectura — în plină afirmare; arta și concepțiile religioase — atît de purtătoare de spirit propriu — toate constituie mărturia unei creații materiale și spirituale de o nesecată vitalitate și la un nivel de dezvoltare ce nu s-ar fi putut acorda decît numai cu o alcătuire socială și politică riguros structurată și energic condusă.

Binecunoscutul decret dionisopolitan, dat în cinstea lui Acornion, îl numește pe Burebista „cel dintîi și cel mai mare dintre regii din Tracia“; iar geograful Strabon afirma despre conducătorul statului dac că „a întemeiat o mare stăpînire“. Semnificația acestor relatări — una, venită chiar din epoca marelui rege get — nu poate fi alta decît că înșiși contemporanii lui Burebista și-au dat seama de dimensiunile operei

Fig. 7 — Prof. dr. Gheorghe Zaharia prezentându-și comunicarea în ședința plenară a sesiunii.

Fig. 8 — Imagine din timpul lucrărilor secției a IV-a — istorie contemporană.

politice înfăptuită de acesta, că în Europa veacului I î.e.n. statul dac unificat constituia un factor de activă influență, care s-a impus viguros și care se cerea recunoscut.

★

Conștiința populară nu a receptat și nu ne-a transmis nimic despre existența și despre faptele lui Burebista — personalitatea sa fiind probabil umbră de lupta de erou și de suprema jertfă pe altarul patriei geto-dace de către regele Decebal. Istoriografia românească a înregistrat însă, de la primele ei începuturi, pe cel ce i-a condus pe strămoșii noștri pe culmile afirmării lor ca popor creator de strălucită civilizație și de rînduiri politice statornice. Constantin Cantacuzino stolnicul scria cu avînt despre „craul Burebisca“. Asemenea, Dimitrie Cantemir se referea la marele rege ca la „cel dintîi a dachilor stăpînitoriu“. În timpurile moderne, G. Tocilescu și A. D. Xenopol descifrau, prin studii atent al izvoarelor antice și prin luarea în considerare a aprecierilor formulate de Niebuhr și Mommsen, îndeosebi puterea statului dac și însemnătatea operei înfăptuită de Burebista, reliefînd activitatea acestuia de reformator, conducător și unificator al dacilor. Mai ales însă, cărturarii și oamenii politici din evul mediu și din epoca modernă a istoriei noastre au năzuit către reconstituirea a ceea ce, în urmă cu multe secole, înfăptuise Burebista. O profundă și majoră semnificație istorică o are astfel faptul că Dacia a devenit idealul unității românilor de pretutindeni. În același timp flacăra luptei pentru neatîrnare, pentru existență liberă și demnă, pe care geto-dacii au purtat-o, cu pilduitoare dîrzenie, încă de la primele lor afirmări pe arena istoriei, dar mai cu seamă sub domnia glorioasă a lui Burebista, această flacăra a independenței a fost preluată de români și dusă mai departe, de-a lungul întregii noastre istorii, pînă azi. În veacul al XV-lea, pentru Bogdan al II-lea al Moldovei și pentru Iancu de Hunedoara al Transilvaniei, țările lor urmau „să fie ca una“. Idealul reclădirii unei țări unite și neatîrnate pe pămîntul străbun al Daciei a constituit țelul de căpetenie al vieții și activității lui Mihai Viteazul. Unirea tuturor românilor într-o singură țară, liberă și independentă, renăscută pe pămînturile Daciei de altădată i-a însuflețit pe revoluționarii pașoptiști, pe înfăptuitorii actului Unirii din 24 ianuarie 1859, pe toți eroii din tranșeele războiului de independență și pe cei care au luptat în 1918 pentru făurirea statului național unitar român.

În anii grei ai perioadei interbelice, luptînd împotriva ascensiunii fascismului și escaladării războiului în Europa și pentru păstrarea independenței și integrității teritoriale a patriei, iar apoi, în cea mai neagră perioadă a istoriei României — sub dictatura militaro-faseistă și în condițiile războiului hitlerist —, clasa muncitoare, mobilizată, organizată și condusă de Partidul Comunist a militat cu ardoare, cu abnegație revoluționară și plătind jertfe grele pentru apărarea și redobîndirea independenței noastre naționale. Muncitorimea, comuniștii români vedeau astfel țării întregi că stîndardul neatîrnării, înălțat din vechime de strămoșii daci — ai lui Dromichaiteș, ai lui Burebista și Decebal — și purtat apoi, în toate ceasurile de grea cumpănă a istoriei noastre de

poporul român și de cei mai de seamă reprezentanți ai săi, era acum preluat de forțe consecvent revoluționare, pentru care nimic nu e mai presus decît patria — întreagă, liberă, demnă, înfloritoare.

Păstrarea și întărirea unității întregului nostru popor și apărarea independenței și suveranității naționale au devenit idealuri scumpe României socialiste. Sub conducerea Partidului Comunist Român, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele țării, aceste idealuri inspiră și guvernează întreaga politică internă și externă a statului. Principiile de pace și colaborare pe plan internațional în numele egalității în drepturi, al neamestecului în treburile interne, ai respectării dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur destinele, promovate neabătut de țara noastră, sînt nu numai expresia unei înalte principialități politice, dar, în același timp, idealuri moștenite de la daci și căroră Burebista, cel cinstit acum de către noi, le-a dat cea dintîi puternică afirmare.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia că „constituirea statului dac centralizat de sub conducerea lui Burebista, în jurul anilor 70 î.e.n. — a fost rezultatul dezvoltării vieții materiale și spirituale pe teritoriile locuite de geto-daci, care făceau parte din numeroasa populație a tracilor, cu adinci rădăcini în întreg spațiul carpato-danubiano-pontic. Statul dac a cunoscut o puternică înflorire economico-socială...”. Semnificația formării statului dac este aici definită cu o remarcabilă capacitate de extragere și sesizare a esenței proceselor și faptelor istorice, capacitate, de altfel, caracteristică secretarului general al partidului, președintelui României. O atare apreciere, în care se complinesc gîndirea profund științifică, viziunea politică, vibrația patriotică ne este nouă, tuturor, îndreptar în această înălțătoare acțiune de cinstire a statului dac centralizat și a făuritorului său, BUREBISTA.

LA SIGNIFICATION HISTORIQUE DE LA CRÉATION DE L'ÉTAT DACE CENTRALISÉ DIRIGÉ PAR BUREBISTA

Dans cette communication il s'agit de l'événement anniversaire des 2050 ans depuis la création de l'Etat dace centralisé dirigé par Burebista, événement qui a stimulé la recherche scientifique consacrée à la civilisation géto-dace, aux modalités d'évocation de l'histoire de l'Etat, à la vie même de notre peuple. A cette occasion on relève les significations majeures comprises dans l'appréciation des conditions de la création de l'Etat dace centralisé par rapport à l'évolution historique de la société primitive sur l'étendue de la Roumanie. Ce moment a marqué le bond vers une civilisation supérieure de la société comprise dans l'espace géographique carpatho-danubien-pontique, en démontrant la capacité de nos ancêtres de créer dans l'antique Europe des forces de production des plus dynamiques aussi bien qu'une culture matérielle et spirituelle des plus originales et plus avancées pendant les IIIe—Ier siècles av. n.è.

Le grand royaume unifié des Daces, créé par Burebista, a jeté les fondements de l'organisation d'état sur le territoire de la Roumanie — organisation qui, en

faisant face aux vicissitudes historiques, a conservé en essence sa continuité sur la terre roumaine. En même temps, c'est le témoignage du fort développement de la société thraco-géto-dace non seulement sous rapport ethnique, mais aussi sous l'aspect de l'organisation sociale et politique aussi bien que de la vie de l'état.

L'auteur met en évidence le sens majeur en tout au long de l'histoire de notre peuple par la création de ce puissant État dace centralisé. Dans la conscience du peuple roumain, une profonde et majeure signification est acquise par la Dacie qui devient l'idéal de l'unité des Roumains de partout. La flamme de la lutte pour l'indépendance, pour une existence libre et digne, pour laquelle ont lutté avec ardeur nos ancêtres, les Daces, est devenue le symbole des Roumains pour la reconstruction d'un pays uni et indépendant tout au long des siècles jusqu'à nos jours, quand la Roumanie socialiste est devenue l'État d'une nation libre et indépendante, maîtresse de sa propre destinée historique.